

Evaluační zpráva lokality Děčín

Demografické informační centrum, o.s.

Praha, září 2012

Evaluace byla zpracována v rámci projektu „Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2011“ pro Úřad vlády České republiky, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura).

Demografické informační centrum, o.s., 2012

Obsah

1. Úvod	4
2. Zadání a cíle evaluace	5
3. Metody a postupy, sběr dat.....	6
4. Kvalita situační analýzy a výběru lokálního konzultanta	8
4.1. Situační analýza.....	8
4.1.1. Načasování situační analýzy.....	8
4.1.2. Soulad problémů identifikovaných situační analýzou a lokálním partnerstvím.....	8
4.1.3. Hodnocení situační analýzy z pohledu lokálního konzultanta	10
4.2. Lokální konzultant.....	11
5. Zhodnocení procesu přihlášení a výběru obce ke spolupráci s Agenturou	13
6. Založení lokálního partnerství a zhodnocení jeho potenciálu, spolupráce s partnery	15
6.1. Složení lokálního partnerství.....	15
6.2. Četnost a intervaly setkávání lokálního partnerství.....	16
6.3. Účast členů na setkáních lokálního partnerství	16
6.4. Náplň činnosti lokálního partnerství	17
6.5. Složení pracovních skupin.....	17
6.5.1. Četnost a intervaly pracovních skupin.....	18
6.5.2. Účast členů pracovních skupin.....	18
6.5.3. Náplň činnosti pracovních skupin	18
6.4. Hodnocení lokálního partnerství z pohledu jeho členů	20
7. Proces a kvalita strategického plánování, včetně využití situační analýzy, vhodnost určení priorit a volby finančních zdrojů pro opatření	22
7.1. Proces strategického plánování	22
8. Analýza zacílení chystaných projektů a opatření	24
8.1. Realizované projekty	24
8.2. Předkládané projekty	24
8.3. Plánované projekty a opatření	25
8.4. Neúspěšné projekty a opatření.....	25
8.5. Zhodnocení zacílení projektového plánování.....	27
9. Zhodnocení činnosti institucí v obci v oblasti sociální integrace a jejich vliv na účinnost působení Agentury v místě	28
9.1. Činnosti institucí v oblasti sociálních služeb a volnočasových aktivit.....	28
9.2. Činnosti institucí v oblasti zaměstnanosti, systému prostupného zaměstnávání.....	29
9.3. Činnosti institucí v oblasti bydlení.....	29
9.4. Činnosti institucí v oblasti vzdělávání.....	30

9.5. Činnosti institucí v oblasti bezpečnosti	30
10. Vyhodnocení vlivu působení Agentury na klíčová rozhodnutí a přístupy vedení obce v oblasti sociálních (integračních) politik.....	32
11. Zhodnocení potřebnosti a vhodnosti opatření z pohledu obyvatel lokality a obce, priority pro činnost Agentury do budoucna.....	34
12. Hodnocení dosavadní spolupráce s Agenturou z pohledu členů lokálního partnerství	36
13. Případová studie – rozvoj terénní sociální práce	38
14. Závěry a doporučení	41

1. Úvod

Tato zpráva předkládá výsledky *evaluační analýzy lokality Děčín*, zpracované v rámci projektu Evaluace v lokálních partnerstvích v lokalitách z roku 2011. Zadavatelem evaluace je Úřad vlády České republiky, Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura). Projekt realizovalo občanské sdružení Demografické informační centrum (DIC) v období květen – srpen 2012.

Předkládaná evaluační zpráva představuje pouze dílčí koncept evaluace dané lokality. Kromě této, především popisné zprávy, kde jsou do detailů popsány jednotlivé procesy a reflexe těchto procesů ze strany relevantních aktérů, jsou představeny hlavní analytické závěry v souhrnné zprávě, kde jsou zohledněna dosažená zjištění ze všech 17 lokalit, kde byly evaluace naší organizací realizovány. Souhrnná zpráva tak představuje v pravém smyslu syntézu analytických přístupů.

V rámci předkládané zprávy jsme se tak zaměřili, prostřednictvím kombinace různých výzkumných metod, na ucelený popis působení Agentury v dané lokalitě od procesu výběru, přes uplatnění jednotlivých metod definovaných v rámci intervenčního cyklu Agentury pro sociální začleňování (ASZ) až po vyhodnocení dosavadních výsledků působení ASZ.

Sběr dat a evaluace jednotlivých lokalit byly vypracovávány v polovině roku 2012, v evaluační zprávě je tak reflektována spolupráce ASZ s lokalitou do června roku 2012. Projekty a další aktivity, které byly započaty nebo realizovány po tomto období, již nejsou ve zprávě z pochopitelných důvodů začleněny.

Město Děčín

Děčín je statutárním městem, které se nachází v severozápadních Čechách na soutoku řek Labe a Ploučnice a jedná se o nejnižše položené město České republiky (135 m. n. m.). Administrativně spadá pod Ústecký kraj, kde okres Děčín zaujímá jeho nejsevernější část, když se nachází na státní hranici se SRN a Polskem. Na jeho území o rozloze 118,04 km² žilo dle údajů posledního sčítání obyvatel v roce 2011 49 107 obyvatel. Město Děčín se dělí na 35 městských částí a dále na 9 městských sektorů, což je pro město tohoto typu nezvykle početné členění.

Co se týče sociálně vyloučených lokalit blíže popsanych situační analýzou, bylo jich ve městě Děčín identifikováno celkem devět – sídliště Boletice nad Labem (Děčín XXXII), ulice Krátká (Děčín VI), Chrochvice (Děčín VII), Rozbělesy (Děčín V), Zelená 380/33 (Děčín III), Podmokly (Děčín IV), ulice Teplická (Děčín VIII), Horní Žleb (Děčín XI), Letná a sídliště Železnice (Děčín VI). Uvedené lokality jsou poměrně různorodé, jedná se jak např. o panelové sídliště, tak samostatné domy včleněné do běžné zástavby, případně o relativně vyloučenou ulici nebo dům.

Agentura zde spolupráci zahájila v červenci 2011 a lokální partnerství bylo ustaveno v říjnu 2011. V době vzniku evaluace, tedy v červnu 2012, se činnost lokálního partnerství nacházela ještě ve fázi před vznikem strategického plánu, v běhu již ale bylo rozsáhlé projektové plánování.

2. Zadání a cíle evaluace

K optimálnímu naplnění zadání by bylo potřeba provést evaluační studii za podstatně delší časové období, nicméně v rámci možností se podařilo zadání splnit s tím, že jsme se podrobně zaměřili na působení Agentury pro sociální začleňování (ASZ) od založení lokálního partnerství, proces strategického plánování, projektového poradenství, až po realizaci projektů, a zhodnotili relevanci, efektivnost, užitečnost a udržitelnost dopadů působení ASZ. V rámci evaluace jsme se zaměřili na rozvoj terénní sociální práce, která byla podrobněji rozpracována v rámci případové studie. Toto téma bylo zároveň odsouhlaseno ze strany ASZ na kontrolním dni. Dále jsme se zaměřili na klíčová rozhodnutí vedení obce a orgánů veřejné správy v oblasti sociální integrace v období 2011 – 2012.

Základními cíli evaluace přitom bylo:

- a) otestovat efektivnost metod práce Agentury a zavádění jednotlivých opatření a poskytnout podklady pro případnou změnu a přizpůsobení metod a procesů Agentury na celkové i lokální úrovni,
- b) změřit adekvátnost sociálních (integračních) politik v obci a zjistit, zda partneři Agentury (především obec, jakožto hlavní partner Agentury, ale i další orgány veřejné správy a nevládní neziskové organizace) adekvátně reagovali na aktivitu Agentury a vhodně spolupracovali v procesu sociálního začleňování.

Dílčí výsledky jsou předkládány v rámci této evaluační zprávy. Avšak některé oblasti především cíle a) budou podrobněji evaluovány v souhrnné evaluační zprávě, která se zaměří na srovnání efektivity metod ASZ mezi jednotlivými lokalitami, včetně referenčních lokalit, kde ASZ nepůsobí.

Naplnění cíle a) v předkládané dílčí evaluační zprávě je podrobně popsáno v rámci kapitol 5, 7, 9 a 10 evaluační zprávy, kde jsou detailně rozpracovány jednotlivé metody, fáze intervenčního cyklu. Hodnocení je přitom do značné míry subjektivní, postaveno na základě výpovědí klíčových aktérů, existujících dokumentů a případných výstupů aktivit naplánovaných ve strategickém plánu.

Naplnění cíle b) je pak popsáno podrobněji v kapitolách 6, 8 a 11 evaluační zprávy, avšak částečně je tento cíl evaluace rozpracováván i v dalších kapitolách předkládané zprávy.

3. Metody a postupy, sběr dat

Předkládaná zpráva tvoří společně se závěrečnou, souhrnnou zprávou ucelený evaluační systém. V následující zprávě tak přinášíme především popis působení ASZ v lokalitě s hodnocením postaveným na výpovědích klíčových aktérů a zohlednění informací z dalších písemných zdrojů. Jedná se především o koncept formativní evaluace, kdy jsou vyhodnocovány dosavadní postupy a výsledky s cílem optimalizovat působení ASZ v dalším období. Vzhledem ke skutečnosti, že v lokalitách, kde se působí teprve od roku 2011, nebyly dosud realizovány podstatné fáze stanoveného intervenčního cyklu (strategický plán, implementace opatření apod.), nebyl použit koncept sumativní evaluace.

Evaluační zpráva za danou lokalitu, ve které působí Agentura pro sociální začleňování, je založena na následujících metodických postupech a datových zdrojích:

a) Analýza relevantních dokumentů

Analýza dokumentů je využita ke zmapování aktivit započatých po vstupu ASZ do lokality. Byly analyzovány všechny dostupné dokumenty poskytnuté zadavatelem evaluace, především zápisy lokálního partnerství a pracovních skupin, výstupy lokálního partnerství a pracovních skupin (např. SWOT analýza), strategické dokumenty (s důrazem na strategický plán lokálního partnerství, ale také ostatní dostupné strategické dokumenty, které byly dostupné), výstupy jednání rady města, zastupitelstva, situační analýza, tiskové zprávy apod.

Tato analýza představuje základní pilíř evaluace, protože většina opatření nemůže mít relevantní dopad na statistická data vypovídající o kvalitě života. Řada opatření je stále v procesu či teprve na jeho počátku a právě fungování celého procesu, jeho dynamika, komplexnost zapojení stakeholderů apod. představuje měřitelnou efektivitu působení ASZ.

b) Hloubkové rozhovory

První rovinou kvalitativního výzkumu bylo expertní šetření, kdy byly formou polostrukturovaných rozhovorů osloveni vybraní **členové lokálního partnerství** (zástupci obce, organizací působících v obci i klíčoví poskytovatelé sociálních služeb). Měřítkem relevance výběru dotázaných přitom byla oblast jejich působení a zároveň účast / aktivita v rámci lokálního partnerství. Následná analýza tedy vychází z hodnocení významných aktérů a jejich interpretace působení Agentury v místě, které osobně dobře znají a v němž je soustředěna jejich profesní činnost.

Hloubkové rozhovory ve městě Děčín byly provedeny s 5 respondenty. Samostatný rozhovor byl veden s lokálním konzultantem působícím v obci.

Druhou rovinou byly rozhovory s **představiteli cílových skupin opatření (tj. s osobami sociálně znevýhodněnými)**. Cílem těchto rozhovorů bylo zhodnocení relevance realizovaných a zamýšlených opatření vzhledem k deklarovaným potřebám, ale také to, zda jsou pozorovány nějaké posuny v oblasti sociální integrace v dané obci.

Ve městě Děčín bylo provedeno 5 hloubkových rozhovorů s 5 respondenty. Mezi respondenty byly tři ženy a dva muži. Dvě z respondentek byly na rodičovské dovolené, dva respondenti byli v evidenci

úřadu práce a jeden respondent byl krátce v pracovním poměru. Až na jednoho respondenta, který měl výuční list, měli všichni respondenti základní vzdělání.

4. Kvalita situační analýzy a výběru lokálního konzultanta

4.1. Situační analýza

4.1.1. Načasování situační analýzy

Situační analýza lokality Děčín byla zpracována společností GAC v období srpna 2011, tedy měsíc po zahájení činnosti Agentury ve městě. Výstup ze situační analýzy dostala Agentura pro sociální začleňování v termínu v souladu se zadáním, a to v polovině října 2011, výsledky byly lokálnímu partnerství prezentovány na nadcházejícím, v pořadí druhém setkání, dne 5. 12. 2011.

Vzhledem k tomu, že se sběr dat pro účely situační analýzy započal až měsíc po nástupu lokálního konzultanta, docházelo k časovému i obsahovému překrytí jeho činnosti s činností lokální výzkumnice zpracovávající situační analýzu. Lokální konzultant se stal jedním z informačních zdrojů analýzy, fungoval též jako zprostředkovatel kontaktů. Některých jeho pracovních schůzek se účastnila i výzkumnice, která tak získávala údaje o lokalitě souběžně s konzultantem.

Z toho důvodu lze načasování situační analýzy označit za neefektivní. Namísto toho, aby byla situační analýza zdrojem informací pro lokálního konzultanta při vstupu do lokality, stal se lokální konzultant sám zdrojem informací a kontaktů pro výzkumný tým, který situační analýzu realizoval.

4.1.2. Soulad problémů identifikovaných situační analýzou a lokálním partnerstvím

Kvalitu situační analýzy lze hodnotit z hlediska jejích dvou stěžejních účelů, pro které je zpracovávána. Za prvé má sloužit jako podpora lokálního konzultanta při vstupu do lokality. V takovém případě má umožnit komplexní orientaci v daném městě. Za druhé mají být výstupy situační analýzy důležitým informačním zdrojem v procesu strategického plánování.

Co se týče prvního požadavku na situační analýzu, nebyl tento v žádném případě naplněn. Jak bylo zmíněno výše, lokální konzultant nejenže neměl analýzu k dispozici při vstupu do lokality, ale navíc se sám značnou měrou podílel na její realizaci. Po obsahové stránce nepřinesla situační analýza lokálnímu konzultantovi žádná nová zjištění, naopak byla na jeho zjištěních z velké části postavena.

Druhý požadavek spočívající v uplatnitelnosti výstupů situační analýzy při procesu strategického plánování lze hodnotit jen v omezené míře, jelikož strategické plánování ve městě Děčín neprobíhá standardním způsobem, resp. žádný z obvyklých dokumentů strategického plánování nebyl doposud zpracován (SWOT analýza, strategický plán), vyjma dvou dílčích SWOT analýz v oblasti zadlužení a terénní práce.

Lze však konstatovat, že po obsahové stránce pokrývá situační analýza všechny stěžejní tématické oblasti, na které se Agentura a lokální partnerství zaměřují a které ostatně sama definovala v zadávací dokumentaci - kromě sociodemografické analýzy obce se zaměřuje na téma bydlení, vzdělávání a školství, ekonomické situace a zaměstnanosti, na téma sociálně patologických jevů, kriminality a bezpečnosti i na sociální služby a volnočasové aktivity. V každé z daných oblastí jsou identifikována ohniska problémů, z nichž následně vycházejí návrhy řešení. Na další uplatnitelnost situační analýzy v procesu strategického plánování lze usuzovat podle toho, do jaké míry korespondují ohniska

problémů identifikovaných v situační analýze s prioritami stanovenými lokálním partnerstvím, případně podle toho, do jaké míry odpovídají řešení navrhovaná v situační analýze opatřením, které z činnosti lokálního partnerství dosud vzešly nebo jsou plánovaná. Míru této shody reflektuje tabulka uvedená níže.

Návrh řešení obsažený v situační analýze	Aplikace v praxi
Vytvořit program sociálního prostupného bydlení	Snaha Agentury realizovat Analýzu bydlení ve městě Děčín, na jejímž základě by bylo možné navrhnout funkční systém prostupného bydlení. Tato snaha byla zamítavým rozhodnutím města zablokována.
Pasportizace městského bytového fondu	Viz výše.
Vzhledem k omezenému obecnímu fondu navázat komunikaci mezi místní samosprávou a většími majiteli domů o spolupráci při zprostředkování různých stupňů bydlení	Viz výše.
Zlepšit kvalitu bydlení v nejvíce problémových lokalitách.	Neřešeno.
Pokračovat v programech zvyšování kvalifikace nezaměstnaných	Konkrétně zatím neřešeno.
Podporovat rozvoj tréninkových míst a pokračovat v programech usilujících o návrat ke studiu v případě mladých, kteří nedostudovali střední školu, a v programech zaměřených na absolventy škol	Konkrétně zatím neřešeno.
Zachovat dlouhodobě činnost Střediska městských služeb.	Podán projekt na pracovní poradenství a přímou podporu zaměstnávání osob ze sociálně znevýhodněného prostředí.
Vytipovat vhodné subjekty, jež by se věnovaly sociálnímu podnikání, a podporovat jejich činnost.	Neřešeno.
Motivovat sociálně vyloučené rodiny, aby využívali služby předškolního vzdělávání.	Jedna z priorit vzešla z pracovní skupiny Vzdělávání.
Zvážit možnosti finanční podpory k udržení nízkoprahových služeb pro rodiny předškolních dětí i školní děti a mládež, případně rozšíření i na ostatní sociálně vyloučené lokality.	Řešeno v rámci pracovní skupiny Neziskových organizací.
Rozšířit počet přípravných ročníků.	Konkrétně zatím neřešeno.
Podporovat doučování dětí z rodin, které samy nejsou pomoc s učivem dětem schopny zajistit.	Snaha o rozvoj terénní sociální práce, řešeno v rámci speciální pracovní skupiny.
Zajistit podporu žáků během studia na střední škole.	Konkrétně zatím neřešeno.
Zajistit dostupnost terénních sociálních pracovníků pro všechny lokality v Děčíně.	Snaha o rozvoj terénní sociální práce, řešeno v rámci speciální pracovní skupiny.
Pokračovat v programech romských asistentů policie.	Zajišťuje sama Městská policie Děčín.

Všechny ohniskové problémy identifikované situační analýzou reflektovalo lokální partnerství v rámci jednotlivých pracovních skupin. Ke strategickému plánování zaměřenému na jednotlivé oblasti však ještě nedošlo, ohniskové problémy tak nelze přímo konfrontovat s prioritami lokálního partnerství. Plánování seablokovalo především v oblasti bydlení, kde chybí dostatek dat potřebných k efektivnímu navrhování změn a analýza současného stavu nebyla městem schválena. I v ostatních oblastech je plánování na počátku, témata řešená v pracovních skupinách se však se situační analýzou shodují, a to zejména co se týče přímé podpory zaměstnanosti a rozvoje terénní sociální práce. Dílčí strategický plán vznikl pouze pro oblast zadlužení, se kterou ovšem při zhodnocení ohniskových problémů nepracuje situační analýza.

Lokální partneři oceňují situační analýzu jako ucelený souhrn informací, velmi pozitivně hodnotí především doplnění výpovědí informátorů o konkrétní data získaná ve spolupráci s lokálním konzultantem od příslušných úřadů.

4.1.3. Hodnocení situační analýzy z pohledu lokálního konzultanta

Z pohledu lokálního konzultanta jsou v situační analýze obsahově pokryta všechna stěžejní témata. Spolu s lokálními partnery se shoduje na tom, že užitečné jsou především v ní obsažené statistické údaje, na jejichž získávání se ovšem sám podílel.

Chybné údaje ani interpretace analýzy dle lokálního konzultanta neobsahuje, výzkumná zjištění stejně jako návrhy možných řešení odpovídají realitě.

Obecně hodnotí lokální konzultant situační analýzu jako užitečný nástroj pro práci Agentury v lokalitě, neboť se jedná o dokument přehledně dokládající reálnou situaci ve městě. V době svého vstupu do lokality však nemohl analýzu vůbec využít. Zorientovat ve městě se tedy musel sám bez opory vstupních informací, které mu měla analýza poskytnout. Nyní analýzu používá především jako podklad při přípravě projektů (jako dokument, z něhož se vychází při zdůvodňování potřeby projektu, případně jako příloha k projektové žádosti).

Shrnutí

- načasování situační analýzy bylo v případě města Děčín neefektivní
- lokální konzultant se ve velké míře sám podílel na realizaci situační analýzy, nemohl ji v žádném případě využít jako informační zdroj při vstupu do lokality
- co se týče tematického zaměření, pokrývá situační analýza všechny stěžejní oblasti, na které se Agentura a lokální partnerství v lokalitě zaměřují, a to v souladu se zadávací dokumentací
- chybné údaje ani interpretace analýzy neobsahuje, výzkumná zjištění stejně jako návrhy možných řešení odpovídají realitě
- ohniskové problémy identifikované situační analýzou nelze konfrontovat s prioritami lokálního partnerství (chybí SWOT analýza, strategický plán), všechna témata jsou však reflektována v rámci činnosti pracovních skupin
- lokální konzultant analýzu používá při své práci pouze jako podklad při přípravě projektů

4.2. Lokální konzultant

Lokální konzultant působí ve městě Děčín od července 2011, tedy od zahájení spolupráce s Agenturou, a za tu dobu nedošlo na jeho pozici k žádné personální změně. S jeho prací jsou lokální partneři vesměs spokojeni, přičemž oceňují jak jeho odborné znalosti, tak schopnost realistického myšlení. Původní obavy některých lokálních partnerů vyvolané představou, že lokální konzultant coby zástupce Agentury bude až příliš tíhnout k idealismu, se k obecné spokojenosti všech nenaplnily. Spíše naopak jej vnímají jako prakticky smýšlejícího člověka, který vychází z reálných možností města. Nedostatkem práce lokálního konzultanta se však ukázala nerovnoměrná distribuce informací mezi všechny lokální partnery, neboť někteří z nich nemají dostatečný přehled o probíhající činnosti lokálního partnerství nebo pracovních skupin. Nutno však podotknout, že jednotliví lokální partneři jsou v kontaktu s lokálním konzultantem v různé míře, od čehož se odvíjelo hodnocení jeho činnosti. Zatímco jedni díky fungující spolupráci pozitivně hodnotí jeho komunikativnost, jiní právě v této oblasti shledávají nedostatky a stěžují si na nedostatek informací. Negativně na lokální partnery působí nedostatečná kapacita lokálního konzultanta, který se činnosti ve městě věnuje jen na částečný úvazek. Někteří lokální partneři by ocenili více prostoru pro jejich potřeby. Obecně však převládá pozitivní hodnocení jak osobnostních kvalit, tak dosavadní činnosti lokálního konzultanta.

Hodnocení lokálního konzultanta ze strany lokálních partnerů

Pozitiva

- realistický
- komunikativní
- vnáší nové podněty
- přináší reflexi zvenčí

Negativa

- vytíženost, ne vždy je k dispozici v případě potřeby
- málo komunikativní

Reflexe práce lokálního konzultanta v lokalitě

<i>„Ten člověk je hrozně realistický, že nelítá někde v oblacích. Stojí nohama pevně na zemi, ví, o čem mluví. Když po něm něco chceme, tak rychle chápe, jako nejsou tam zbytečný řeči.“</i>
<i>„...ten čas, který jsem s ním strávila si myslím, že byl plodný, že to, co jsme spolu řešili, to, o čem jsme se bavili, tak jsem měla pocit, že je v obraze, že ví, o čem mluví...“</i>
<i>„Je dobrý to, že zpravidla vždycky přišel na jednání nebo má to jednání připravený, prostě má ty body, kterým se chce věnovat, takže nevaří z vody, ví dobře, co chce projednávat atd.“</i>
<i>„Tu metodu, jak pracovat s lidma umí dobře, to jako bez debat...“</i>
<i>„Co mně trochu vadí to, že funguje v takovém divném režimu, že občas se stane, že něco potřebujeme a on má zrovna ještě nějaký konzultační hodiny v Mělnice..., není nám úplně k dispozici, kdy my potřebujeme, protože má těch úvazků víc a to si myslím, že je špatně.“</i>

Shrnutí

- ve městě Děčín působí po celou dobu spolupráce s Agenturou stejný lokální konzultant
- hodnocení lokálního konzultanta je ze strany lokálních partnerů vesměs pozitivní, oceňována je především jeho praktičnost, vytýkáno je naopak nedostatečné zprostředkování informací napříč lokálním partnerstvím
- negativně je vnímána nedostatečná kapacita lokálního konzultanta, kdy by lokální partneři očekávali více prostoru pro spolupráci a osobní setkávání

5. Zhodnocení procesu přihlášení a výběru obce ke spolupráci s Agenturou

Přihlášení města ke spolupráci s Agenturou

Město Děčín se o spolupráci s Agenturou ucházelo poprvé až **ve třetí vlně výběrového řízení**. Zájem o spolupráci zde na straně politické reprezentace v období předchozích výběrových řízení nebyl a ke změně názoru došlo až po volbách v roce 2010, kdy se politická reprezentace ve vedení města změnila. Tím se zásadně proměnil i přístup k otázkám v sociální oblasti a město Děčín začalo o spolupráci s Agenturou uvažovat a posléze i aktivně usilovat. Ve snaze o zapojení města do spolupráce s Agenturou panovala ze strany vedení i zastupitelstva města **shoda tj. neozývaly se hlasy proti podání přihlášky a zahájení spolupráce**.

Očekávání města od spolupráce s Agenturou

Iniciativa zapojení se do spolupráce s Agenturou tak vycházela přímo z vedení města. S metodami práce Agentury pro sociální začleňování bylo město **dobře obeznámeno** ještě před začátkem spolupráce, kterou zahajovalo s **jasnými očekáváními**. Před podáním samotné přihlášky se zástupce vedení města sešel jak s budoucím lokálním konzultantem, tak s vedením Agentury, aby se o podobě možné spolupráce předem informoval. Zájem o zapojení se do spolupráce s Agenturou dle zástupců města vycházel částečně z obav ze **stupňujících se problémů spojených se sociálně vyloučenými obyvateli** v rámci Ústeckého kraje a tím pádem ze snahy zamezit jejich šíření. Dosavadní aktivity spojené s řešením dané problematiky shledávali zástupci města jako nedostatečné a od Agentury si slibovali **konceptní přístup** a návrhy opatření, především však reflexi přicházející zvenčí a **alternativní pohled** na věc. Hlavním cílem bylo **sjednocení a vzájemné propojení snah** všech lokálních subjektů působících v sociální oblasti.

V Dotazníku pro uchazeče do výběru nových lokalit Agentury od roku 2011 byla očekávání od spolupráce s Agenturou formulována následovně:

„Hledáme model koordinace aktivit ve prospěch sociálně potřebných občanů. Naším cílem je zastavit postupující sociální rozklad města. Největším problémem je situace mladých lidí dlouhodobě nezaměstnaných, kde jsou naše dosavadní aktivity účinné jen velmi omezeně. Dosavadní koordinační pokusy přes Komunitní plán sociálních služeb jsou vyhodnoceny novým vedením města jako málo efektivní. Přitom činnost města a neziskových organizací je v této oblasti vcelku rozvinutá ale málo propojená. U finančních omezení se nám stále nedaří tuto činnost řešit dlouhodobě. Město v současné době rozjíždí velký projekt Střediska městských služeb zaměřený právě na sociálně vyloučené obyvatele. Budeme potřebovat pomoc zejména v terénní práci. Záměrem města je vytvořit systém sociální prevence, který by měl tlumit očekávané zhoršování sociální situace části obyvatel.“

V sekci *Budoucí spolupráce s Agenturou* byla ve všech bodech dotazníku přislíbena součinnost. Pro styk s Agenturou byl vyčleněn radní Ing. Pažourek, kterému bylo určeno zastupování města při budoucí spolupráci.

Po celou dobu dosavadní spolupráce zůstává město, včetně jeho nejvyššího vedení, motivované. Setkání lokálního partnerství i pracovních skupin se účastní jak zástupce vedení města, tak vedoucí řady odborů magistrátu. Město se podílí zvláště na tvorbě navrhovaných projektů a za tímto účelem vyčlenilo i potřebnou část personálních kapacit. Z toho lze usuzovat na připravenost města aktivně se podílet na realizaci navrhovaných opatření. Současně je ale možné na straně politické reprezentace zaznamenat konzervativní přístup ke spolupráci v tom smyslu, že za její hlavní účel je považováno získání alternativního pohledu na věc a nikoliv zavádění zásadních nových opatření. Až praxe ukáže, nakolik je město ochotné měnit své zavedené strategie. Podpora ze strany politické reprezentace například zatím významně absentuje v oblasti bydlení, jak bude rozebráno dále.

Obecně je však motivace města patrná jednak v zaštitění činnosti lokálního partnerství a pracovních skupin aktivní účastí nejvyššího vedení a jednak v ochotě personálně se podílet na přípravě projektů. Z hlediska motivace obce je na základě uvedeného možno říci, že město Děčín bylo pro spolupráci s Agenturou **vhodně zvolené**.

Shrnutí

- zapojení města Děčín do spolupráce s Agenturou umožnila až změna politické reprezentace ve vedení města, které následně o spolupráci zažádalo
- očekávání od spolupráce byla ze strany města reálná, přihlášení ke spolupráci bylo dopředu konzultováno se zástupci Agentury
- motivace města ke spolupráci přetrvává, lze jí podložit aktivní účastí vedení města i řady odborů magistrátu na činnosti lokálního partnerství, dále též participací na tvorbě projektů podávaných ve spolupráci s Agenturou
- město Děčín se při zhodnocení dosavadní otevřenosti vedení města jeví pro spolupráci jako vhodně zvolené

6. Založení lokálního partnerství a zhodnocení jeho potenciálu, spolupráce s partnery

6.1. Složení lokálního partnerství

Lokální partnerství města Děčín se skládá z **36 členů**, jimiž jsou:

Město Děčín

MM Děčín odbor školství a kultury

MM Děčín sociální odbor

MM Děčín OSPOD

MM Děčín odbor správních činností

MM Děčín odbor majetkového hospodářství

MM Děčín odbor rozvoje

MM Děčín oddělení rozpočtu a rozborů

Centrum sociálních služeb

Středisko městských služeb

Městská policie Děčín

Policie ČR

Komise prevence kriminality

Probační a mediační služba

Úřad práce Děčín

Okresní hospodářská komora

ZM Děčín

MŠ Děčín VI, Klostermannova ul.

ZŠ a MŠ Děčín III., Školní ul.

ZŠ a MŠ Děčín IV., Máchovo nám.

ZŠ Děčín VI., Školní ul.

ZŠ a MŠ Děčín VIII., Vojanova ul.

ZŠ a MŠ XXVII., ul. Kosmonautů

ZŠ Boletice

ZŠ speciální Bynov

SŠ lodní, dopravní a technických řemesel

DDM

Poradna pro občanství a lidská práva

Charitní sdružení Děčín

Děti a rodina, o.s.

KS Jonáš

OS Cínka

RS Indigo a nízkoprahové centrum Kamarád

Ačkoliv lokální partnerství sestává z celé řady institucí, svojí participaci na jeho činnosti omezila řada z nich pouze na účast na jeho prvním setkání. Tehdy se podle prezenční listiny sešlo 31 zástupců jednotlivých organizací. Při takto velké účasti se ale údajně nepodařilo srozumitelně představit činnost Agentury a efektivně komunikovat přínos lokálního partnerství. Setkání navíc probíhalo pod vedením města nikoliv Agentury, což mohlo mít na srozumitelnost představení práce Agentury zásadní vliv. Řadu ze zúčastněných lokálních partnerů první setkání spíše odradilo a dále se účastnili buďto jen pracovních skupin nebo individuálních schůzek s lokálním konzultantem. Nutno ovšem dodat, že s některými z nich se nepodařilo navázat spolupráci ani touto formou. Oslovení lokální partneři si stěžují na nespolečenskou některých neziskových organizací, na omezenou míru spolupráce školských institucí i na nedostatečné zapojení sociálního odboru města. Druhé a třetí setkání lokálního partnerství zaznamenalo tedy o poznání menší účast, konkrétně 19 osob v případě druhého setkání a 14 osob v případě třetího setkání. Některé instituce přitom byly reprezentovány více osobami, zejména pokud jde o zástupce města a jeho jednotlivé odbory. Žádná z institucí však z lokálního partnerství oficiálně nevystoupila. Za každou instituci je do lokálního partnerství zapojen zpravidla **nejvýše postavený reprezentant dané instituce** (např. ředitel, vedoucí odboru, případně zástupce ředitele).

6.2. Četnost a intervaly setkávání lokálního partnerství

Četnost a intervaly setkávání lokálního partnerství lze hodnotit jako jedno ze slabých míst dosavadního působení Agentury v lokalitě, jak vzhledem k nízké četnosti, tak vzhledem k výrazné nepravidelnosti setkávání. První setkání lokálního partnerství v Děčíně se konalo 5. 10. 2011, tj. po čtyřech měsících od začátku působení Agentury v lokalitě. Dosud se **lokální partnerství sešlo celkem třikrát**, všechna tři setkání se přitom konala **v roce 2011**. Intervaly mezi setkáními jsou nerovnoměrné, rozestup mezi prvním a druhým setkáním byl dvoutříměsíční, zatímco rozestup mezi druhým a třetím setkáním byl pouze týdenní.

6.3. Účast členů na setkáních lokálního partnerství

Sledujeme-li míru účasti jednotlivých institucí na setkáních lokálního partnerství, lze konstatovat, že nejčastěji, resp. všech dosud konaných setkání se účastnil zástupce vedení města (primátor, náměstkyně primátora či radní města), dále MM Děčín OSPOD, SŠ lodní dopravy a technických řemesel a Charitní sdružení Děčín. Dvou ze tří setkání byli přítomni zástupci MM Děčín odboru sociálních věcí, Probační a mediační služby, Komise prevence kriminality, Městské policie Děčín, Střediska městských služeb, ZŠ speciální Bynov a projektová manažerka Komunitního plánování. Ostatní členové se účastnili buď jednoho setkání, nebo participovali pouze v rámci pracovních skupin.

6.4. Náplň činnosti lokálního partnerství

V úvodu lokálního partnerství byla nejprve představena **struktura a činnost Agentury**, její poslání i konkrétní možnosti pomoci spolupracujícím obcím. Následovala diskuze nad oblastmi, ke kterým by měly směřovat cíle spolupráce lokálního partnerství. Výsledkem byly čtyři vydefinované okruhy témat, které se měly stát náplní činnosti pracovních skupin. Jednalo se o oblast prevence kriminality, nezaměstnanosti, bydlení a vzdělávání. Druhé setkání lokálního partnerství sloužilo k **představení výsledků situační analýzy**, kterou přijeli prezentovat sami zástupci zpracovatele. Na třetím setkání lokálního partnerství se členové věnovali tématu **terénní sociální práce** a možnostem jejího upevnění a rozšíření. Zkoumána byla dosavadní kapacita již poskytovaných služeb a jejich finanční zabezpečení. Celkově lze říci, že **hlavní agenda** setkání lokálních partnerů se zabývala konkrétními problémy v obci ve čtyřech vymezených oblastech, a na základě jejich identifikace se následně **projednávaly náměty k podávaným projektům**. Náplní setkání se ale dosud nestalo komplexní strategické plánování, které, jak následně uvidíme, bylo, ne příliš úspěšně, přesunuto na úroveň pracovních skupin.

6.5. Složení pracovních skupin

Za účelem tvorby strategického plánu a řešení konkrétních problémů v lokalitě byly v rámci lokálního partnerství utvořeny pracovní skupiny. Původně byly plánované čtyři pracovní skupiny k tématům bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání a prevence kriminality. Pravidelné a kontinuální setkávání takto vymezených pracovních skupin se však nepodařilo ustavit. Namísto toho vznikly další pracovní skupiny k aktuálním tématům, která chtěli lokální partneři řešit přednostně. Na základě zájmu vzešlého od členů lokálního partnerství vznikla pracovní skupina Neziskových organizací, dále pak pracovní skupina Terénní práce a pracovní skupina k tématu Zadluženosti.

- Pracovní skupina bydlení (3 instituce)
- Pracovní skupina zaměstnanosti (5 institucí)
- Pracovní skupina vzdělávání (17 institucí)
- Pracovní skupina prevence kriminality (10 institucí)
- Pracovní skupina neziskových organizací (9 institucí)
- Pracovní skupina terénní práce (16 institucí)
- Pracovní skupina zadluženosti (nezjištěno)

Z pohledu lokálního konzultanta se nakonec výše představená organizace pracovních skupin neosvědčila a pro účely strategického plánování bude usilovat o pravidelné setkávání pěti pracovních skupin soustředících se na oblasti (bydlení, zaměstnanost, prevence kriminality, vzdělávání, zadluženost), jež mají být hlavním předmětem strategického plánování.

6.5.1. Četnost a intervaly pracovních skupin

Vedle poněkud chaotického utváření různých pracovních skupin jsou i četnost a intervaly setkávání pracovních skupin významnou slabinou dosavadní spolupráce. Ustavené pracovní skupiny se scházejí velmi nepravidelně a významná část z nich dokonce vůbec. První schůzky pracovních skupin Bydlení, Prevence kriminality a Neziskových organizací proběhly v říjnu 2011, v rozmezí jednoho až tří týdnů po prvním setkání lokálního partnerství. V případě pracovní skupiny Bydlení se jednalo o jediné setkání skupiny, pracovní skupina Prevence kriminality se sešla ještě o měsíc později v listopadu 2011 a pouze pracovní skupina Neziskových organizací pokračovala v činnosti pravidelněji, a to setkáními v listopadu 2011, březnu 2012 a dubnu 2012. Pracovní skupina Zaměstnanost se stejně jako pracovní skupina Bydlení sešla pouze jednou v listopadu 2011. V lednu a únoru 2012 byly ustaveny dvě nové pracovní skupiny – pracovní skupina Terénní práce a pracovní skupina Vzdělávání. Obě dvě se sešly celkem dvakrát v rozmezí přibližně dvou týdnů. Shrňme-li to, tak zatímco některé pracovní skupiny se sešly pouze jednou (pracovní skupina Bydlení, pracovní skupina Zaměstnanosti), maximálně dvakrát (pracovní skupina Prevence kriminality, pracovní skupina Terénní práce), jediné pracovní skupina Neziskových organizací dosáhla počtu čtyř setkání (říjen, listopad 2011 a březen, duben 2012).

Z výše uvedeného je patrné, že pravidelnou spoluprací v rámci pracovních skupin se nepodařilo nastavit. Ačkoliv pracovních skupin vzniklo větší množství, nepokrývají všechny klíčové problematické oblasti. Soustředí se spíše na *ad hoc* témata, která se v průběhu času objevovala. Setkávání a činnost pracovních skupin tak namísto systematického a konzistentního přístupu budí dojem chaotičnosti a nahodilosti.

6.5.2. Účast členů pracovních skupin

Různé skupiny vykazovaly různou míru účasti členů pracovních skupin. Na jediné setkání pracovní skupiny Bydlení dorazily 4 osoby, na taktéž jediné setkání pracovní skupiny Zaměstnanost pak 6 osob. Účast na pracovní skupině Prevence kriminality dosáhla na prvním setkání počtu 12 osob, na druhém pak 10 osob. Počet účastníků na pracovní skupině Neziskových organizací kolísal mezi 4 a 9 osobami. Vysokou účast zaznamenala pracovní skupina Terénní práce, na jejíž první setkání dorazilo 15 osob, na druhé pak 19 osob. A nakonec počet účastníků na pracovní skupině Vzdělávání, který se pohyboval mezi minimem 10 a maximem 24 účastníků.

Z hlediska míry účasti jednotlivých institucí na pracovních skupinách lze konstatovat, že nejčastěji se pracovních skupin (obdobně jako tomu bylo v případě lokálního partnerství) účastnili zástupci vedení města, Centra sociálních služeb Děčín, Charitního sdružení Děčín a Poradny pro občanství a lidská práva.

6.5.3. Náplň činnosti pracovních skupin

Hlavním cílem pracovních skupin bylo vypracování Strategického plánu sociálního začleňování v Děčíně pro roky 2011 – 2014, který měl být schválen zastupitelstvem města během první poloviny

roku 2012. Vzhledem k upřednostnění projektového plánování (viz níže) a nepravidelnému setkávání a činnosti pracovních skupin se však proces strategického plánování zatím nezapočal.

Pro pracovní skupinu Bydlení se stalo prioritou **vytvoření konceptu prostupného bydlení**. V rámci této priority vyvstala nejprve potřeba zmapovat konkrétní situaci v oblasti bydlení ve městě, ještě nad rámec informací obsažených v situační analýze. K tomu měla posloužit plánovaná **analýza bydlení**, na které se mělo finančně podílet město spolu s Agenturou. Do doby, než budou získaná data k dispozici, měla být činnost pracovní skupiny pozastavena. Zadání analýzy ale nakonec nebylo schváleno městem. Jeho zástupci se neshodli ani na prioritě vytvoření konceptu prostupného bydlení, ani na skutečné potřebnosti speciální analýzy za tímto účelem, a vynaložení finančních prostředků na analýzu bydlení bylo ve výsledku **zamítnuto**.

Tak jako se pro pracovní skupinu Bydlení stalo hlavní prioritou vytvoření konceptu prostupného bydlení, stalo se **pro pracovní skupinu Zaměstnanost** hlavní prioritou **vytvoření konceptu prostupného zaměstnávání**. Za tímto účelem byly diskutovány především možnosti Střediska městských služeb, které již v té době pilotně zkoušelo zaměstnávat osoby prostřednictvím dotačních titulů státu, případně Evropské unie. Vzhledem k tomu, že se pracovní skupina během doby spolupráce již znovu nesešla, nevyplynuly z její činnosti zatím žádné výstupy.

Co se týče **pracovní skupiny Neziskových organizací**, její hlavní náplň spočívala v práci na projektových výzvách, které byly v té době aktuální. Zástupcům neziskových organizací byly představeny projektové záměry, které byly následně diskutovány a jednotlivými účastníky připomínkovány. Byly vzneseny návrhy na podporu stávajících a vznik nových nízkoprahových zařízení, dále návrhy na posílení kapacity pro doučování dětí ze sociálně slabých rodin a nakonec návrhy na zařízení mobilní kanceláře pro terénní pracovníky, kteří by tak v terénu mohli odvádět efektivnější práci. Pracovní skupina se také věnovala finančním zdrojům jednotlivých neziskových organizací a jejich zabezpečení do budoucna zvážením potencionálních možností financování.

V rámci setkání **pracovní skupiny Terénní práce** vznikla základní SWOT analýza k činnosti terénních programů ve městě Děčín. Zástupce Probační a mediační služby zde prezentoval projekt „Mentoring“, se sdílením zkušeností mu pomohli i samotní mentoři, kteří se projektu účastnili. Lokální partneři tak měli možnost seznámit se s účinnou praxí Probační a mediační služby, následně diskutovali možnosti kompatibility rolí mentora a terénního pracovníka.

Na prvním setkání **pracovní skupiny Vzdělávání** došlo k prezentaci výsledků Sociologické analýzy přechodů romských dětí ze sociálně vyloučeného prostředí ze základní na střední školy, kterou realizovala společnost GAC. Z diskuze účastníků pracovní skupiny nad výstupy sociologické analýzy vyplynula potřeba **posílit terénní sociální práci**. Ta by se měla soustředit především na podporu dětí ve vzdělávacím systému (doučování dětí v rodinách), pracovní a protidluhové poradenství.

Setkání **pracovní skupiny Prevence sociálně patologických jevů** proběhla v rámci Komise prevence kriminality a předmětem diskuze byla především regulace hazardu, sestavení koncepce prevence kriminality a možné zdroje financování.

Pracovní skupina Zadluženosti vytvořila pro řešení dané oblasti speciální **strategický plán**. Zde byly vytčeny konkrétní cíle, rozpracované dále v jednotlivé kroky, u kterých byla snaha rovnou určit zodpovědného garanta za plnění. Na základě stanovených cílů má vzniknout platforma boje proti

zadlužování, do které budou přizváni všichni poskytovatelé sociálních služeb, kteří pracují s příslušnou cílovou skupinou (lidé v nepříznivé finanční situaci). Dalšími cíli je vytvoření funkčního systému financování protidluhového poradenství, příprava kampaně proti zadlužování a kampaň proti organizacím, které půjčují nevýhodné půjčky, vzdělávání ve finanční gramotnosti a v neposlední řadě **analýza dluhové situace** přímo pro město Děčín.

6.4. Hodnocení lokálního partnerství z pohledu jeho členů

V rozhovorech s kompetentními činiteli se při hodnocení lokálního partnerství projevilo již výše popsané **zklamání z prvního setkání**, při němž hojná účast nakonec nevedla k efektivní domluvě.

„...víceméně tam se nedalo nic řešit, protože to bylo takové hafo lidí a každý měl své specifikum, tak jsem si říkala, že tady nemam co dělat, protože, tady mě to nijak neoslovuje.“

Následkem toho si lokální partneři stěžují na přetrvávající absenci komunikace a vazeb mezi jednotlivými subjekty zainteresovanými v problematice sociálního vyloučení. Navíc z rozhovorů vyplývá, že platformu lokálního partnerství se nepodařilo aktivizovat v takové šíři, která by umožnila zapojení všech příslušných institucí do tématických diskuzí. Aktivní spoluúčast a spolupráce je postrádána především na straně školských institucí a neziskových organizací. Důvodem malé účasti neziskových organizací je údajně problém vzájemné konkurence, který brání efektivní spolupráci při řešení společného zájmu.

Nicméně samotné ustavení lokálního partnerství kompetentní činitelé vítají, jelikož na jeho základě došlo k **otevření tématu sociálního vyloučení ve městě**, které nelze dále ignorovat a které se prostřednictvím činnosti lokálního partnerství má šanci zviditelnit a dostat tak do středu zájmu zainteresovaných subjektů.

S činností pracovních skupin projevují oslovení lokální partneři **spíše nespokojenost**, a to především ze dvou důvodů. Prvním z nich je **nízká účast lokálních partnerů** na některých pracovních skupinách. Stejně jako v případě lokálního partnerství, i zde je absentována participace školských institucí a neziskových organizací. Někteří oslovení kompetentní činitelé však k tomuto dodávají, že o konání pracovních skupin nemají dostatečný přehled. Nízká účast tak může být zapříčiněna také tím, že **pracovní skupiny jsou svolávány značně nepravidelně**, navíc většinou k určitému problému, jakým byly v první fázi spolupráce například konkrétní projektové záměry.

„Většinou když se objeví nějaký problém, tak se seze nějaká pracovní skupina a řeší se nějaký konkrétní problém a pak se třeba dva tři měsíce nic neděje, protože si samozřejmě dáme nějaký úkoly, že někdo něco zpracuje a než se to zpracuje a než se zase domluvíme na nějakém termínu atd. Je to takový, řekla bych, nesystematický...“

„Je to neefektivní, že si myslím, že kdyby byly pevně daný třeba, já nevím, řeklo by se, každý první úterý v měsíci bude pracovní skupina, bez ohledu na to, jestli tam přijde deset lidí nebo dva lidi, ale s tím, že by se to konalo pravidelně. Tím si myslím, že by se dalo i v podstatě průběžně dělat to strategický plánování, který doteďka tady vážně právě díky tomu, že my se setkáváme strašně nepravidelně, chaoticky a navíc to zpravidla vyplynulo i z nějaký urgentní potřeby jo... Takže to nebylo nic strategického...“

Dalším důvodem k nespokojenosti je skutečnost, že ani v rámci lokálního partnerství **dosud nebylo možné shodnout se na prioritách**, které je potřeba řešit. To se týká zejména oblasti bydlení. Požadavek příslušné pracovní skupiny na zpracování podrobné analýzy bydlení ve městě nebyl nakonec vyslyšen a činnost skupiny tak byla zablokována.

Shrnutí

- základní nástroje spolupráce jakými jsou lokální partnerství a pracovní skupiny se ve městě Děčín nepodařilo uplatnit ve standardní podobě
- setkávání lokálního partnerství i pracovních skupin trpí výraznou nepravidelností a nízkou četností
- setkávání pracovních skupin se odehrává spíše v *ad hoc* režimu a to nejen z hlediska harmonogramu, tedy termínů, ale i z hlediska témat, ke kterým jsou skupiny svolávány
- lokální partneři projevují s činností lokálního partnerství a pracovních skupin spíše nespokojenost, jakkoliv pozitivně hodnotí otevření samotného tématu na této širší platformě

7. Proces a kvalita strategického plánování, včetně využití situační analýzy, vhodnost určení priorit a volby finančních zdrojů pro opatření

7.1. Proces strategického plánování

Příprava Strategického plánu lokálního partnerství začala spolu se začátkem fungování pracovních skupin, tj. v říjnu 2011. Standardní **proces strategického plánování zde byl ale upozaděn ve prospěch projektového plánování**, jelikož na straně města i lokálních partnerů byl velký zájem využít aktuálních projektových výzev. Z výpovědí kompetentních činitelů vyplývá, že k důkladnému strategickému plánování nejsou motivováni, pokud nemají jasnou představu o financování jednotlivých aktivit. Projektová činnost byla tedy od počátku hlavní prioritou lokálních partnerů v čele s vedením města.

Kromě projektového poradenství věnoval lokální konzultant velký objem času podrobnému **mapování situace ve městě** a ve spolupráci s vedením města a Městskou policií realizoval **monitoring sociálně vyloučených lokalit**, v jehož rámci se soustředil na hlubší zmapování situace, než tomu bylo v případě situační analýzy. Podařilo se získat a zpracovat velký objem dat, který obsahuje i místně adresné údaje týkající se např. nezaměstnanosti, výplaty dávek hmotné nouze, či výskytu kriminality.

V rámci strategického plánování tak došlo zatím pouze k **vydefinování základních oblastí intervence** města a Agentury do situace sociálního vyloučení. Ta by měla směřovat do budování systému dostupného bydlení a zaměstnávání, posílení aktivity prevence kriminality a rozšíření terénní práce. Konkrétní priority a návrhy opatření ale nebyly zatím strategicky zpracovány.

Většina lokálních partnerů nicméně dosavadní vývoj považuje za optimální, přičemž velmi pozitivně hodnotí detailní zpracování monitoringu sociálně vyloučených lokalit, čímž bylo splněno jedno z hlavních očekávání od spolupráce s Agenturou. K samotnému strategickému plánování zaujímají oslovení lokální partneři **obecně spíše skeptický postoj**, který vychází z dosavadních špatných zkušeností spojených s jakoukoliv předešlou snahou o plánování. Ta v minulosti nikdy nepřinesla konkrétní výsledky, neboť se jednalo pouze o soubor vizí, ke kterým neexistoval paralelní úhrn opatření a dále nástrojů k jejich realizaci. Strategický plán by tak teoreticky mohl vycházet ze Strategického plánu rozvoje města či Komunitního plánu sociálních služeb, někteří kompetentní činitelé však pochybují o jejich kvalitě a jejich dalšímu rozpracovávání nejsou nakloněni.

„Máme nějaký dokumenty, Strategie plan rozvoje města, Komunitní plan sociálních služeb, ale to jsou většinou představy bez nástrojů.“

Práce na komunitním plánování přitom probíhají současně s působením lokálního konzultanta v lokalitě a mezi oslovenými lokálními partnery byli i tací, kteří by o synchronizaci komunitního a strategického plánování stáli. K systematickému propojení obou plánů, resp. činností však nedošlo. Zdá se, že na vině je především problematická komunikace mezi lokálním konzultantem a sociálním odborem, mezi nimiž se přes deklarovaný zájem z obou dvou stran nedaří nastavit funkční spolupráci.

Obecně skeptický a neefektivní přístup k plánování doplňuje další komplikace - **závislost na externích finančních zdrojích** z dotací státu, případně Evropské unie. Bez zajištění finančních zdrojů se někteří z lokálních partnerů nechtějí do plánování pouštět a strategický plán rozpracovávat do příliš konkrétní podoby, jelikož se domnívají, že by se jednalo o zbytečné plýtvání energie.

„...protože si neumím představit, že by tam byly věci, který bysme dokázali realizovat...”

Z vedení města navíc jasně zaznívá, že od spolupráce s Agenturou si nikdy neslibovali výrazné změny, které by bylo nyní potřeba plánovat. Ve svých možnostech se cítí být značně omezeni právě financemi a od lokálního konzultanta očekávají realistický přístup k této situaci.

„My jsme nikdy nedeklarovali, že chceme razantní změnu, my jsme nedeklarovali, že budeme dělat tady velký akce, my si to nemůžeme dovolit, na to nemáme peníze, ale chtěli jsme v těch postupech, co děláme, mít alternativní názor.“

Shrnutí

- strategické plánování bylo upozaděno ve prospěch projektového poradenství
- lokální partneři zaujímají ke strategickému plánování spíše skeptický postoj
- započetí práce na strategickém plánu někteří lokální partneři podmiňují získáním finančních zdrojů z podaných projektů

8. Analýza zacílení chystaných projektů a opatření

8.1. Realizované projekty

Do června 2012 nebyla zahájena realizace žádného projektu, který by vzešel ze spolupráce v rámci lokálního partnerství.

8.2. Předkládané projekty

Během působení Agentury ve městě Děčín bylo dosud předloženo šest projektů, z nichž dva se v době sběru dat evaluace nacházely v hodnocení, zbylé zůstaly i přes podporu lokálního konzultanta nepodpořeny a nacházejí se proto v kapitole Neúspěšné projekty. Na dvou dosud nevyhodnocených projektech se lokální konzultant podílel různou měrou. Jeden z projektů byl zaměřen na Středisko městských služeb, které město zřídilo ještě před vstupem Agentury do lokality a samo iniciovalo snahy o jeho další finanční zajištění a rozšíření. V tomto případě tedy lokální konzultant poskytl konzultace k projektové žádosti, kterou ale jinak samostatně zpracovávalo město.

Na vzniku druhého, investičního, projektu zaměřeného na rozvoj služeb Azylového domu pro muže a zavedení terénní sociální práce se lokální konzultant podílel již zcela přímo, počínaje motivací města k podání projektu přes zajištění jeho příprav a koordinaci tvorby příloh až po konečné připomínkování projektové žádosti. Lokální konzultant za tímto účelem vedl pracovní skupinu k projektu, na které mohl být projektový záměr diskutován lokálními partnery. V případě schválení projektu by mohla být realizována opatření pro zabezpečení levného bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatel, jehož absence byla rozpoznána jako jeden z ohniskových problémů v lokalitě.

Název projektu: **Středisko městských služeb jako zaměstnavatel sociálně znevýhodněných osob**

Operační program: OP LZZ, výzva č. 19

Žadatel: Město Děčín

Cílová skupina: Příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína

Klíčové aktivity: Pracovní poradenství, přímá podpora zaměstnávání osob ze SVL

Celková výše požadované podpory: 5 860 041,60,- Kč

Počet příjemců podpory: 39 osob

Stav: v hodnocení

Role LK: připomínky k projektové žádosti

Název projektu: **Investiční podpora rozvoje služeb Azylového domu pro muže a zavedení terénní sociální práce**

Operační program: IOP 3.1b

Žadatel: Město Děčín

Cílová skupina: Příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína

Klíčové aktivity: Azylového domu pro muže a TSP

Stav: v hodnocení

Role LK: motivace k podání projektu, přípravné práce, nalezení vhodných objektů, základní KA projektu, koordinace tvorby příloh k sociálním službám, účast na pracovní skupině k projektu, připomínkování projektové žádosti

8.3. Plánované projekty a opatření

V červnu 2012 byl ve fázi příprav projekt na rozvoj sociálních a doplňkových služeb města Děčín, který by navázal na investiční projekt popsany výše. Na jeho vzniku se přímo podílel lokální konzultant, opět již od samotné motivace města k podání projektu přes přípravné práce a koordinaci tvorby příloh až po připomínkování projektové žádosti. Lokální konzultant též realizoval předvýzkum k danému tématu a vedl pracovní skupinu k projektu.

Název projektu: **Rozvoj sociálních a doplňkových služeb města Děčín**

Operační program: IPO OP LZZ 3.2

Žadatel: Město Děčín

Cílová skupina: Příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína

Klíčové aktivity: Azylový dům pro muže, terénní sociální práce, pracovní rehabilitace

Stav: v přípravě

Role LK: motivace žadatele k podání projektu, přípravné práce základní KA projektu, předvýzkum, koordinace tvorby příloh k sociálním službám, účast na pracovní skupině k projektu, připomínkování projektové žádosti

8.4. Neúspěšné projekty a opatření

Za dobu působení Agentury ve městě byly ze strany města i neziskových organizací podány projekty, které i přes doplňkovou podporu lokálního konzultanta zůstaly nepodpořené. Lokální konzultant zde poskytl asistenci především po formální stránce projektů, obsahově však do projektových záměrů nezasahoval. Právě však v této oblasti lze podle něj spatřovat možné příčiny neúspěchu, jelikož jednotlivé činnosti v projektech je třeba lépe propojit a důkladněji argumentovat. Neúspěšnost projektů může být tedy z části odůvodněna tím, že tvorbě projektových záměrů nepředcházelo strategické plánování. V rámci strategického plánu mohlo dojít k tomu, že by lokální partneři své snahy vzájemně hlouběji diskutovali a mohli své jednotlivé aktivity propojit či na sebe vzájemně navázat. Z uvedeného tedy vyplývá, že upřednostnění projektového plánování před strategickým plánováním může mít negativní vliv na kvalitu projektových záměrů a jejich vnitřní, případně i vzájemnou integritu.

Název projektu: **Podpora zaměstnanosti v Děčíně prostřednictvím nového Střediska městských služeb**

Operační program: OP LZZ, výzva č. 19

Žadatel: Město Děčín

Partneři: Charitní sdružení Děčín

Cílová skupina: Příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína

Klíčové aktivity: pracovní poradenství, přímá podpora

Celková výše požadované podpory: 3 884 855,- Kč

Počet příjemců podpory: 130 osob

Stav: nepodpořeno

Role LK: podíl na přípravě projektové žádosti, připomínkování projektové žádosti

Název projektu: **Aktivitami Komunitního centra Rozbělesy ke zvýšení sociálních a pracovních kompetencí obyvatelstva**

Operační program: OP LZZ, výzva č. 19

Žadatel: Cinka, o.s.

Partneři: Charitní sdružení Děčín, Městská policie (město Děčín)

Cílová skupina: Příslušníci sociálně vyloučené lokality Rozbělesy + ostatní

Klíčové aktivity: NZDM

Celková výše požadované podpory: 9 811 866,- Kč

Počet příjemců podpory: 150 osob

Stav: nepodpořeno

Role LK: projektové poradenství, připomínkování projektové žádosti

Název projektu: **Cesta správným směrem**

Operační program: OP LZZ, výzva č. 19

Žadatel: Romské sdružení Indigo Děčín

Cílová skupina: Příslušníci vyloučených sociálních lokalit Děčína

Klíčové aktivity: NZDM

Celková výše požadované podpory: 5 719 000,- Kč

Počet příjemců podpory: 15 osob

Stav: nepodpořeno

Role LK: připomínkování projektové žádosti, konzultace při přípravě projektové žádosti

Název projektu: **Zvyšování pracovních a sociálních kompetencí u mladých lidí**

Operační program: OPVK, výzva č.2 UKR,

Žadatel: Město Děčín

Cílová skupina: Děti a mládež se speciálními vzdělávacími potřebami

Klíčové aktivity: Motivační kurz, poradenství, individuální práce

Celková výše požadované podpory: 3 620 000,- Kč

Počet příjemců podpory: 120 osob

Stav: nepodpořeno

Role LK: konzultace k projektové žádosti, podíl na přípravě nápadu projektu

8.5. Zhodnocení zacílení projektového plánování

Vzhledem k tomu, že v Děčíně ještě nevznikl strategický plán, nelze výše zmíněné projekty komparovat se záměry strategického plánování. Obecně lze říci, že se všechny projekty soustředí především na tři oblasti – oblast zaměstnanosti, oblast bydlení a oblast terénní sociální práce. Pokud zacílení projektů porovnáme se situační analýzou a jejími doporučeními, je patrné, že se snaží přispět k realizaci návrhu na zachování dlouhodobé činnosti Střediska městských služeb a tím potažmo jedné z priorit pracovní skupiny Zaměstnanost, kterou se stalo vytvoření konceptu prostupného zaměstnávání. Zaměření projektů dále sleduje návrh situační analýzy na zajištění dostupnosti terénních sociálních pracovníků pro všechny lokality v Děčíně, což se stalo i jednou z priorit pracovní skupiny Terénní práce. Investiční i provozní projekt obce jsou mimojiné zaměřeny na rozvoj Azylového domu v Děčíně. O něm se situační analýza ve svých doporučeních přímo nezmiňuje, avšak lze jej chápat jako první stupeň systému prostupného bydlení, který by měl dle situační analýzy ve městě vzniknout. Projekty se tedy ve třech výše zmíněných oblastech soustředí na nejpalčivější problémy – nezaměstnanost, neexistence systému prostupného bydlení a nedostatečné pokrytí města terénními sociálními službami. Hlubší analýza vhodnosti či nevhodnosti projektů z důvodu absence strategického plánu však není možná.

Shrnutí

- ve spolupráci s Agenturou byly podány dva projekty, které se v současné době nacházejí v hodnocení, a dále čtyři projekty, které zůstaly přes asistenci lokálního konzultanta nepodpořeny
- probíhají přípravy projektu navazujícího na investiční projekt, který byl již podán
- neúspěšnost nepodpořených projektů lze do určité míry spatřovat v nedostatečném plánování, které mohlo být zajištěno tvorbou strategického plánu v rámci lokálního partnerství
- upřednostnění projektového plánování před strategickým plánováním může mít negativní vliv na kvalitu projektových záměrů a jejich vnitřní, případně i vzájemnou integritu

9. Zhodnocení činnosti institucí v obci v oblasti sociální integrace a jejich vliv na účinnost působení Agentury v místě

9.1. Činnosti institucí v oblasti sociálních služeb a volnočasových aktivit

Ve městě Děčín působí v oblasti sociálních služeb řada neziskových organizací. Spektrum služeb, které zajišťují, však není dostatečně široké a nedostatečná je i jejich personální kapacita. Mezi největší z poskytovatelů patří **Poradna pro občanství, občanská a lidská práva**, která se kromě odborného poradenství věnuje také terénní práci v rodinách. Dále pak **Charitní sdružení Děčín**, které poskytuje odborné sociální poradenství a sociálně aktivizační služby a snaží se pokrýt i oblast protidluhového poradenství. Tím je však výčet stabilních poskytovatelů služeb vyčerpán a poté je možné hovořit už jen o menších neziskových organizacích, jejichž činnost je výrazně závislá na schopnosti zajistit si financování služeb vlastními, leč velmi omezenými, silami. Mezi tyto menší neziskové organizace lze zařadit **Romské občanské sdružení Děti a rodina**, které má registrovanou terénní práci v sociálně aktivizačních službách a provozuje **předškolní klub Vilík**, a dále pak neziskové organizace soustředící se na cílovou skupinu dětí a mládeže jako jsou **Občanské sdružení Cinka**, které zahájilo svojí činnost teprve v roce 2011 a soustředí se na oblast volnočasových aktivit pro děti a rodiče ze sociálně vyloučených lokalit, **Romské sdružení Indigo**, jenž provozuje nízkoprahové **Centrum Kamarád**, a **Život na hraně, o. s.** provozující nízkoprahové centrum **A-klub**.

Přestože z výše uvedeného je patrné, že cílové skupině dětí a mládeže se ve své činnosti věnuje většina menších neziskových organizací ve městě, identifikovala situační analýza jako jeden z problémů **nedostatek volnočasových aktivit** pro dospívající mládež, které by byly atraktivní a dostupné pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. To je dokladem toho, že v dané oblasti je potřeba nejen rozšiřovat spektrum poskytovaných služeb, ale i soustředit se na zkvalitňování těch stávajících.

Ve městě dále působí **Centrum sociálních služeb**, které provozuje domov pro seniory, azylový dům a kromě toho se snaží pokrýt cílovou skupinu zdravotně postižených či drogově závislých. Svým zaměřením je však jediné a jako takové nemůže v daných oblastech zabezpečit veškerou péči.

V rámci lokálního partnerství jsou výrazně aktivními členy především dva největší poskytovatelé služeb, tedy **Poradna pro občanství, občanská a lidská práva** a **Charitní sdružení Děčín**. Ostatní neziskové organizace jsou ve své činnosti značně limitovány personální kapacitou a finančními prostředky. Kromě rozšíření platformy sociálních služeb by byla zapotřebí i větší profesionalizace. V oblasti sociálních služeb zaměřilo lokální partnerství svou pozornost především na rozvoj terénní sociální práce (viz Case study) a protidluhového poradenství.

9.2. Činnosti institucí v oblasti zaměstnanosti, systému prostupného zaměstnávání

Nezaměstnanost je jedním z nejpalčivějších problémů v lokalitě, což je patrné i z celostátních statistik, v nichž město Děčín stabilně obsazuje nejvyšší příčky. Dle situační analýzy mají největší problém s uplatněním mladí lidé do 25 let bez delší praxe a absolventi škol.

Velkou míru nezaměstnanosti se město snaží řešit prostřednictvím projektu **prostupného zaměstnávání** realizovaného Střediskem městských služeb, které vzniklo krátce před vstupem Agentury do lokality. Skrze Středisko tak zřizuje **veřejně prospěšné práce i veřejnou službu**.

Úřad práce ještě před vstupem Agentury do lokality spolupracoval s Poradnou pro občanství, občanská a lidská práva v rámci projektu *S podporou za prací na Děčínsku*, jehož cílem bylo postupné začleňování osob žijících ve znevýhodněném prostředí sociálně vyloučených lokalit na trh práce. Dále poskytoval řadu **rekvalifikací**, které ale nebyly hodnoceny jako efektivní, protože nekorespondovaly s reálnou poptávkou na trhu práce. Ve své činnosti se úřad práce soustředil i na mladé lidi, kteří předčasně opustili systém vzdělávání, a to v rámci projektu *Zpět do školy*.

Cílem spolupráce s Agenturou je v této oblasti především zajištění dalšího chodu Střediska městských služeb a realizace systému prostupného zaměstnávání.

9.3. Činnosti institucí v oblasti bydlení

Město Děčín svůj **bytový fond** v minulých letech značně redukovalo a v době vstupu Agentury do lokality bylo vlastníkem cca 650 bytů, u kterých již další prodej nezvažovalo. Nájemné v městských bytech je relativně nízké, s výraznými dluhy na nájemném se město nepotýká. S případnými neplátcí nájemného město uzavírá smlouvy na dobu určitou a dále je ochotné přistoupit na splátkové kalendáře. Pokud ke stabilizaci úhrad nájemného nedojde, přistupuje město nejprve k soudnímu, posléze exekučnímu vymáhání.

Na **soukromém trhu s byty** je bydlení hůře dostupné pro nízkopříjmové obyvatele, a to z důvodů jednak finančních, jednak etnických, neboť údaje v situační analýze hovoří o větší míře diskriminace romských obyvatel.

Hlavním problémem identifikovaným v situační analýze a současně reflektovaným lokálním partnerstvím v rámci pracovní skupiny Bydlení je **absence levného bydlení pro sociálně slabší občany** a minimální aktivita města v této oblasti. Z neziskových organizací se v tomto směru, jak bylo zmíněno výše, angažuje pouze **Centrum sociálních služeb, p.o.**, provozující azylový dům pro matky s dětmi, otce s dětmi a muže. Rozšíření azylového bydlení se stalo jedním z navrhovaných opatření v situační analýze a následně i jedním z cílů lokálního partnerství. Za tímto účelem byl ve spolupráci s Agenturou podán investiční projekt *Investiční podpora rozvoje služeb Azylového domu pro muže a zavedení terénní sociální práce* a dále navazující projekt *Rozvoj sociálních a doplňkových služeb města Děčín*.

9.4. Činnosti institucí v oblasti vzdělávání

Předškolní vzdělávání je ve městě Děčín zabezpečováno 20 mateřskými školami, jejichž kapacita je pravidelně zcela naplňovaná. Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí tato zařízení navštěvují jen výjimečně. Integraci těchto dětí do systému předškolního vzdělávání se proto zabývá Romské občanské sdružení Indigo provozující předškolní vzdělávací klub Vilík.

Naopak lze ze strany rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí sledovat **zájem o návštěvu přípravných ročníků**. Ty jsou realizovány na ZŠ VI. Děčín ul. Školní, ZŠ II. Děčín ul. Vrchlického, ZŠ IV. Děčín Máchovo nám., ZŠ XXXII. Děčín ul. Míru. Do propagace přípravných ročníků se zapojilo i město prostřednictvím terénního sociálního pracovníka magistrátu, jehož pozici se však nepodařilo z finančních důvodů udržet. Po jeho odchodu zaznamenaly školy pokles počtu dětí, které se nově do přípravných ročníků hlásily. Projevila se tak nezbytná potřeba propojit snahy základních škol s terénní sociální prací v rodinách.

Co se týče základního školství, je město Děčín zřizovatelem 11 základních škol. Tento **systém základního školství** je dále doplněn o Křesťanskou základní školu Nativity, jejímž zřizovatelem je Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, a Speciální základní školu a mateřskou školu Děčín, kterou zřizuje Ústecký kraj. Děti ze sociálně znevýhodněného prostředí dle údajů v situační analýze navštěvují ve zvýšené míře především čtyři základní školy - ZŠ VI. Děčín ul. Školní, ZŠ IV. Děčín Máchovo nám., ZŠ XXXII. Děčín ul. Míru a ZŠ III. Děčín ul. Březová. **Zkušenosti na poli výuky žáků se sociálním znevýhodněním** mají především na **ZŠ IV. Děčín Máchovo nám.** Škola disponuje asistentem pedagoga pro sociokulturně znevýhodněné i zdravotně handicapované žáky. Působí zde školní psycholog a dále je zde v provozu školní klub. Vedení školy se snaží v praxi uplatňovat progresivní pedagogické metody a kromě jiného je schopné prostřednictvím tvorby vlastních projektů dosáhnout i na finanční prostředky z operačních programů Evropské unie.

Střední školství reprezentují dvě střední školy s učebními obory – Střední škola řemesel a služeb a Střední škola lodní dopravy a řemesel. Především se **Střední školou lodní dopravy a řemesel** se v rámci lokálního partnerství podařilo navázat dobrou spoluprací a v této oblasti se jedná o jednoho z jeho nejaktivnějších členů.

9.5. Činnosti institucí v oblasti bezpečnosti

Mírou kriminality se město Děčín řadí mezi průměrné obce v rámci Ústeckého kraje, přesto zde lze sledovat výrazný nárůst kriminality oproti minulým letům, v nichž byly statistiky Policie ČR Ústeckého kraje až o 25% nižší. Za klíčové faktory tohoto jevu lze označit vysokou míru nezaměstnanosti v regionu, nízkou vzdělanostní strukturu obyvatel a vysokou kumulaci občanů ohrožených sociálním vyloučením (více viz Situační analýza).

V oblasti bezpečnosti je však velmi aktivní **Městská policie Děčín**, která se intenzivně věnuje práci přímo s obyvateli sociálně vyloučených lokalit. V rámci Programu prevence kriminality a extremismu – Úsvit realizovalo město Děčín v době vstupu Agentury do lokality čtyři projekty:

- rozšíření kapacity komunitního centra Kamarád, kde byla vytvořena dvě pracovní místa vychovatelů, kteří mají na starosti návštěvníky centra
- zajištění vzdělávacího kurzu pro strážníky
- projekt asistenta prevence kriminality
- projekt romský mentor

Především projekt **asistenta prevence kriminality** se posléze velmi osvědčil a jedná se nyní o zavedený příklad dobré praxe, na kterou lze při spolupráci v rámci lokálního partnerství dobře navazovat.

10. Vyhodnocení vlivu působení Agentury na klíčová rozhodnutí a přístupy vedení obce v oblasti sociálních (integračních) politik

Při vyhodnocování přístupů obce v oblasti sociálních integračních politik hraje důležitou roli skutečnost, že o spolupráci s Agenturou usilovalo samotné vedení města a politická reprezentace se také sama aktivně účastnila činnosti lokálního partnerství. Na základě této skutečnosti by bylo logické očekávat, že obec bude ve svém rozhodování sociálně integračním opatřením otevřená.

Vliv Agentury na rozhodnutí a přístupy vedení obce v oblasti sociálních integračních politik lze za první rok působení pozorovat především v oblasti projektového plánování, které se stalo hlavní náplní dosavadní činnosti lokálního partnerství. Pro tvorbu projektů vyčlenilo město i speciální **projektový tým**, tzn. poskytlo personální kapacitu za tímto účelem a nespolehlo se pouze na servis Agentury. Zásadní vliv Agentury je možné spatřovat v přípravě a podání projektové žádosti IOP a dále v přípravě projektové žádosti v rámci IPO. Tyto projekty inicioval přímo lokální konzultant a souvisejí s klíčovými oblastmi, na které se Agentura ve svém působení soustředí, konkrétně se jedná o oblast bydlení a zahrnují i rozvoj terénní sociální práce, který se stal jednou z priorit lokálního partnerství.

Otevřené novým opatřením je město především v oblasti **zaměstnanosti**, a to prostřednictvím Střediska městských služeb. To bylo zřízeno ještě před nástupem Agentury, tedy nezávisle na její činnosti. Město se poté pokusilo samo o podání projektu na zajištění provozu Střediska, ten však přes asistenci lokálního konzultanta v podobě připomínek projektové žádosti nebyl podpořen (viz výše). Ve spolupráci s Agenturou byl tedy vypracován další projekt na pracovní poradenství a přímou podporu zaměstnávání osob ze sociálně znevýhodněného prostředí, který v současné době čeká na konečné hodnocení.

Nízká podpora města naopak **směřuje do oblasti bydlení**, kterou město neřeší dlouhodobě, o čemž vypovídají nesplněné cíle Komunitního plánu sociálních služeb a stejně tak nesplněné cíle Strategického plánu města. Zásadní problémy v této oblasti identifikovala i situační analýza a shoda panuje i na úrovni lokálního partnerství. Pracovní skupina Bydlení proto usilovala o důkladné zmapování současného stavu bytového fondu a revizi bytové politiky města. Analýza navržená za tímto účelem však ve výsledku nebyla městem schválena. Při vědomí toho, že se jedná o politicky citlivé téma a integrační zásahy do této oblasti nemusejí být veřejností dobře přijímány, je nutné zdůraznit, že se zároveň jedná o klíčovou oblast, na kterou se Agentura ve své intervenci soustředí a nečinnost města v tomto směru může výrazně negativně ovlivňovat i ostatní sociálně integrační snahy lokálního partnerství.

V oblasti prevence sociálně patologických jevů je aktivní **Městská policie Děčín**, jejíž projekty asistentů prevence kriminality a romských mentorů běžely již před vstupem Agentury do lokality a policie je v tomto směru samostatným členem lokálního partnerství.

Do procesu sociálně integračních politik a spolupráce s Agenturou jsou kromě politického vedení zapojeny i jednotlivé odbory Magistrátu města Děčín, tedy **úřednický aparát**. Zde se ukazuje problematická **spolupráce se sociálním odborem**. Ten se ve velké míře angažuje v komunitním plánování, které se bohužel, jak bylo zmíněno výše, nepodařilo propojit s činností lokálního

partnerství. Při expertních šetřeních vyplynuly na povrch určité komunikační bariéry mezi sociálním odborem a lokálním konzultantem, a to i přesto, že obě strany deklarují zájem a otevřenost k aktivní spolupráci při komunitním i strategickém plánování. Ponecháme-li stranou reálnou motivaci aktérů, může významnou roli v nedostatecích komunikace a spolupráce hrát také skutečnost, že se ve městě nepodařilo dostatečně využít takových nástrojů, jako jsou lokální partnerství a pracovní skupiny (viz výše). Právě jejich aplikace vytváří prostor k rozsáhlé tematické diskuzi na širší platformě a k facilitaci bilaterálních konfliktů, díky čemuž teprve vzniká prostředí, ve kterém lze strategicky plánovat. Této fázi však v Děčíně předcházela, jak již bylo řečeno, tvorba samotných projektů, která ovšem již předpokládá srozuměnost jednotlivých institucí s plánem lokálního partnerství. Jestliže vznikají nejprve dílčí projekty a návrhy opatření bez předešlé diskuze a spolupráce na strategickém plánu, je nasnadě očekávat komplikace logicky právě v oblasti komunikace. Nastavení pravidelného fungování pracovních skupin a nastartování strategického plánování bude proto důležitým a nezbytným krokem v další spolupráci, samozřejmě nejen se sociálním odborem.

Shrnutí

- zásadní vliv měla Agentura na tvorbu projektů IOP a IPO
- částečný vliv pak měla Agentura na tvorbu projektů souvisejících s podporou Střediska městských služeb
- město je v projektovém plánování samo aktivní a vyčlenilo za tímto účelem i potřebnou personální kapacitu
- aktivní sama o sobě je Městská policie Děčín, na jejíž projekty asistenta prevence kriminality a romského mentora neměla Agentura žádný vliv
- co se týče úřednického aparátu, je potřeba zlepšit komunikaci se sociálním odborem a více propojit jeho činnost s činností lokálního partnerství

11. Zhodnocení potřebnosti a vhodnosti opatření z pohledu obyvatel lokality a obce, priority pro činnost Agentury do budoucna

Ve městě Děčín bylo provedeno 5 rozhovorů se zástupci sekundární cílové skupiny. Mezi respondenty byly tři ženy a dva muži. Dvě z respondentek byly na rodičovské dovolené, dva respondenti byli v evidenci úřadu práce a jeden respondent byl krátce v pracovním poměru. Až na jednoho respondenta, který měl výuční list, měli všichni respondenti základní vzdělání.

Oslovení respondenti za dobu působení Agentury ve městě změny nereflektují. Naopak problémy, se kterými se setkávají, jsou totožné se stavem popsáním v situační analýze.

Velké rezervy vidí respondenti v oblasti bezpečnosti ve městě, kdy **pocit bezpečí** nemají buď vůbec, nebo jej postrádají ve večerních hodinách a nočních hodinách. Je to způsobeno zejména vysokým počtem drogově závislých osob shlukujících se na veřejných místech a poměrně snadnou dostupností drog. Problém drog hodnotí respondenti jako jeden z největších ve městě.

„Tak jako bezpečí tady teda není. Jako abych holku pustila samotnou do školy, to ne, to jsem ráda, že budou chodit společně všichni, to jako jo.“

„Ty feťáci všude tady, furt auta vykradený...to je hrůza tohle!“

„A ty drogy, proč je nezavřou ty dealery? Jo, však tady je plno těch mladejch, voni berou a pak kradnou, aby měli peníze...“

Na druhou stranu většina respondentů pozitivně vnímá **aktivity Městské policie**, jejíž příslušníky je dle výpovědí vidět přímo v ulicích. Někteří z respondentů zmínili konkrétně romské asistenty prevence kriminality, jejichž zapojení vítají.

„Ty cigáni jak choděj jako policajti asi. Ty docela udělaj pořádek, tak.“

„Jako ted'ka zavedli ty cikánský strážníky, že mají uniformy normálně a dohlízejí, jakoby to byli normálně policajti měšťáci. Tak to je asi dobrý, ale těch je pár, to by museli bejt všude!“

Jak potvrzují výpovědi, klíčovým problémem je **nezaměstnanost**. Respondenti si stěžují nejen na nedostatek volných pracovních míst, ale i na diskriminaci, se kterou se u zaměstnavatelů setkávají.

„Jo, to oni vás nevezmou nikde. Nebo taky že jsme cigáni. Oni že jojo, práce je, ale pak přijdete a viděj, že jste cigánka, tak nic.“

Pomoc úřadu práce absentuje, ten respondenti vnímají při hledání práce jako pasivní.

Co se týče vzdělávání dětí a volnočasových aktivit, shodují se respondenti na tom, že ve městě **chybí vyžití pro děti a mládež**, chybí jim kluby či podobná zařízení, kde by se děti mohly scházet a věnovat se smysluplné činnosti ve volném čase. Ve výpovědích zároveň potvrzují neochotu posílat děti do

mateřských škol, a to zejména kvůli finanční nákladovosti. Ze základních škol je pozitivně hodnocena ZŠ Máchovo náměstí, kde se dětem údajně věnují nad rámec výuky a nabízí právě i volnočasové aktivity.

„Je to dobrá škola, tam chodí i od švagrový děti, tak jsem jí tam taky dala, aby byly spolu všichni, jí nebudu muset vodit, budou chodit spolu. Oni tam dělaj pro ty děti různý takový kroužky a takový...“

Míra obeznámenosti respondentů se **sociálními službami** ve městě byla různá. Zatímco někteří znali někoho ve svém okolí, kdo se o radu obracel na některou z neziskových organizací, jiní vůbec nevěděli, že nějaké takové fungují. Pokud byli respondenti dotázáni na konkrétní název poskytovatele služby, kterou někdo z jejich okolí čerpal, dokázali jmenovat pouze občanskou poradnu. Zároveň nikdo z respondentů neuvedl, že by sám některou z poskytovaných služeb osobně čerpal.

Všichni respondenti přicházeli do styku s úředníky města, ať už na sociálním odboru nebo úřadu práce. Bez výjimky se shodovali na tom, že **přístup úředníků** je v pořádku a nesetkávají se s problémovým jednáním či obtížnou komunikací. K tomu uvádějí, že se ale nejedná o změnu v čase, s neetickým či ponižujícím přístupem se nesetkávali ani před zahájením spolupráce města s Agenturou.

Shrnutí

- ze strany respondentů nebyla zaznamenána žádná změna klimatu ve městě
- změny respondenti nereflktují ani v klíčových oblastech, na které se Agentura ve městě soustředí
- nejvíce problematickou vnímají respondenti oblast bezpečnosti, a to i přes pozitivní hodnocení činnosti městské policie
- za hlavní problém svých životních situací označují respondenti nezaměstnanost a diskriminaci na trhu práce a s tím spojený nedostatek financí
- jako nedostatečné hodnotí respondenti možnosti vyžití pro děti a mládež
- míra obeznámenosti respondentů s poskytovateli sociálních služeb je různá, nejčastěji se objevují zmínky o občanské poradně
- oblast bydlení respondenti neproblematizovali

12. Hodnocení dosavadní spolupráce s Agenturou z pohledu členů lokálního partnerství

Z expertního šetření vyplývá obecná spokojenost s dosavadním působením Agentury, ačkoliv níže budou rozebrány dílčí kritické připomínky.

Vedení města jako iniciátor přihlášení se ke spolupráci uvádí, že **původní očekávání jsou naplňována**. K tomu nutno podotknout, že tato očekávání byla od počátku velice střízlivá a možnosti změn jsou dosud vnímány jako velmi omezené. Město např. neočekává od Agentury zajištění finančních prostředků, samo je v tomto příčinlivé, avšak v případě, že nezíská finance z externích zdrojů, deklaruje v oblasti sociálně integračních politik spíše bezmocnost. Jako velmi užitečné je proto hodnoceno **příspěví Agentury v oblasti projektového plánování**. Naopak skeptický přístup lze zaznamenat k plánování strategickému, jehož zpoždění právě vzhledem k této skepsi město nijak negativně nevnímá. Výtky vůči Agentuře ze strany vedení města nezaznívají, kritika směřuje spíše na vyšší krajské a vládní úrovni, případně se týká legislativní roviny v oblasti zaměstnanosti a sociální politiky.

Ostatní lokální partneři jsou již směrem k Agentuře kritičtější, ačkoliv i zde nacházíme pozitivní ohlasy. Pozitivní hodnocení vychází především ze strany policie, která je sama v oblasti sociálně integračních politik aktivní a Agenturu vítá jako partnera, se kterým může sdílet zkušenosti. Přínosná je dle osloveného zástupce především reflexe, kterou Agentura do lokality přináší. V oblasti sociálního začleňování je Agentura vnímána jako důvěryhodná kompetentní autorita, která se na věci umí dívat komplexně a disponuje zkušenostmi z jiných obcí po celé ČR. Může tak efektivně napomoci aplikaci konkrétních nástrojů přizpůsobených lokálním podmínkám.

„Já si myslím, že ta participace toho činitele zvenčí je dobrá. Jo, že ten člověk má to nezakreslený vidění... Právě ten externí stav je schopnej vidět. Kdežto ten místní člověk bude ovlivněnej právě tím stereotypem.“

Naopak částečnou nespokojenost projevovali lokální partneři z oblasti neziskového sektoru, školství a sociálního odboru, a to ve spojitosti s dosavadním fungováním lokálního partnerství a pracovních skupin. S tím, jak jsou tyto nástroje uplatňovány v režimu *ad hoc*, stává se pro ně **činnost Agentury ve městě nepřehledná** a stěžují si tak na nedostatek informací. Stejně tak někteří z těchto partnerů přiznávají nízkou obeznámenost s metodami práce Agentury a možnostmi vzájemné prospěšnosti. **Potenciál spolupráce** s Agenturou si nejvíce uvědomuje **neziskový sektor**. Jako velmi plodné vidí oslovený zástupce především navázání komunikace s městem. Diskuze neziskového sektoru s vedením města nebyla před vstupem Agentury v takové podobě jako dnes možná. Oproti tomu zástupce z oblasti **školství** vykazuje ve výpovědi spíše samostatnost a nezávislost na lokálním partnerství, čímž je i méně motivován k participaci na něm.

Všichni lokální partneři se pak shodovali v tom, že doposud nejsou k dispozici konkrétní výstupy z činnosti lokálního partnerství a s hodnocením spolupráce bude potřeba počkat, až dojde k realizaci některých opatření. K další spolupráci jsou však všichni oslovení kompetentní činitelé otevření, pouze

zástupce školy nevidí konkrétní možnosti aktivní participace. Obecně lze shrnout, že činnost Agentury ve městě lokální partneři většinou vítají.

Shrnutí

- spolupráce s Agenturou je pozitivně hodnocena především vedením města a policií
- významný potenciál spolupráce vnímá zástupce neziskového sektoru především v možnosti dobré komunikace s vedením města
- výtky přicházejí od zástupců neziskového sektoru, škol a sociálního odboru a shodně se týkají nepravdivé činnosti lokálního partnerství, především pracovních skupin
- motivace k další spolupráci je na straně všech lokálních partnerů, i když její míra v konkrétních případech kolísá (nižší stupeň motivace lze sledovat především v oblasti školství)

13. Případová studie rozvoj terénní sociální práce

13.1. Terénní sociální práce v obci – výchozí stav

Jak bylo popsáno v kapitole o činnosti institucí v oblasti sociálních služeb, působí ve městě Děčín řada poskytovatelů, a přesto zůstává pokrytí obce v tomto směru nedostatečné. Lokální partnerství ve shodě se situační analýzou identifikovalo jako jednu z hlavních potřeb především rozvoj terénní sociální práce. Mezi současné poskytovatele terénních programů z řad neziskových organizací patří **Poradna pro občanství, občanská a lidská práva**, z menších neziskových organizací má tuto službu registrovanu pouze **Romské občanské sdružení Děti a rodina**. Terénní sociální práci vykonává také **město** prostřednictvím sociálního odboru nikoliv však ve formě registrované sociální služby. Zde mají k dispozici šest sociálních pracovníků, kteří se jednotlivě specializují na různé cílové skupiny. Jelikož v souvislosti se sociální reformou, která zavedla jednotná výplatní místa sociálních dávek na úradech práce, došlo právě na sociálním odboru k uvolnění personálních kapacit, zaměřil se lokální konzultant na možnosti, jak této příležitosti využít k posílení terénní sociální práce ve městě.

13.2. Intervence Agentury směřující k posílení terénní sociální práce v rámci sociálního odboru

K tématu vznikla **samostatná pracovní skupina**, v rámci níž došlo k analýze dosavadních terénních programů a k diskuzi nad možnostmi jejich dalšího rozvoje. Výsledkem byla **dohoda na tvorbě investičního projektu** na podporu rozvoje služeb Azylového domu pro muže a zavedení terénní sociální práce a dále na tvorbě **navazujícího provozního projektu** zaměřeného na rozvoj sociálních a doplňkových služeb města. Na obou projektech se začalo pracovat na návrh a za výrazné podpory Agentury, resp. lokálního konzultanta.

Vzhledem k personálním kapacitám sociálního odboru, které uvolnila sociální reforma, vzešel ze strany Agentury návrh **registrovat terénní sociální práci přímo pod sociálním odborem města**. Ten však odmítl zodpovědnost za terénní práci převzít s odůvodněním, že je povinen vykonávat činnost dle zpracované metodiky pro obce a pro samotný výkon registrovaných terénních sociálních služeb již nezbývá prostor. Z toho důvodu by sociální odbor uvítal, pokud by výkon registrované terénní sociální služby zajišťovali externí poskytovatelé. Ti by tímto výkonem mohli navazovat na činnost sociálního odboru, který terénní sociální práci, i když neregistrovanou, provozuje už v danou chvíli.

Pokud tvrzení sociálního odboru porovnáme s předepsanou náplní činnosti, kterou má dle metodiky pro obce vykonávat (viz výčet aktivit níže), skutečně zjistíme, že výkon terénní sociální práce zvláště pak směrem k sekundární cílové skupině Agentury je povinností sociálního odboru již v jejím rámci, a to i se zaměřením na preventivní působení nebo např. monitoring sociálně vyloučených lokalit. Vzhledem k šíři agendy, která spočívala na sociálním odboru před sociální reformou, reálně nebylo možné se těmito aktivitám věnovat v potřebné míře a dále je rozvíjet. Lokální konzultant proto správně vyhodnotil **změny způsobené sociální reformou** jako vhodnou **příležitost k posílení a zkvalitnění výkonu terénní sociální práce v rámci sociálního odboru**. Sociální reforma otevřela prostor pro hledání nových způsobů práce úřadu a je zapotřebí, aby uvolněné personální kapacity byly co nejefektivněji vytěženy právě v souvislosti s terénní sociální prací, která je ve městě Děčíně nedostatečná. Pro pracovníky úřadu znamená tato změna výzvu k proměně náplně dosavadní činnosti

a zdokonalení dovedností v rámci aktivit, které dosud byly pouze předepsaným nikoliv realizovaným obsahem jejich práce.

Agenturou navržený způsob intervence – tedy registrace terénní sociální práce, je ovšem z hlediska efektivity diskutabilní. Je totiž otázka, nakolik by tato registrace reálně přispěla k profesionalizaci terénní sociální práce, respektive nakolik by změna formy determinovala změnu obsahu činnosti sociálního odboru. Jako důležité se jistě jeví alokovat uvolněné personální kapacity do oblasti přímé práce s klientem, kde je toho dlouhodobě zapotřebí, nemusí se tak ale nutně dít na základě další formalizace již tak formou svázané instituce, jakou je sociální odbor. Úsilí by bylo vhodné vložit do **posílení kompetencí jednotlivých pracovníků** a stanovit formu jejich podpory při výkonu terénní sociální práce se zaměřením na individuální práci s klientem, kterou nebylo dosud možné patřičně rozvíjet. Pozornost by bylo dobré upřít i směrem k možným formám spolupráce sociálního odboru a neziskových organizací, aby byl sociální odbor vtažen do aktivit institucí, které se terénní sociální práci věnují dlouhodobě a jiným způsobem než tak dosud činil sociální odbor.

Výčet aktivit, které zajišťuje oddělení sociální práce, v souvislosti s terénní sociální prací zaměřenou na sekundární cílovou skupinu Agentury:

- sociální práce zaměřená na jednotlivce, rodiny a skupiny se zvýšeným rizikem sociálního vyloučení nebo vzniku problémů v osobním nebo sociálním vývoji,- zajišťování sociálně právního poradenství vedoucí k řešení nepříznivé životní situace občana,- poskytování soustavné sociální pomoci v přímém styku s osobami nebo rodinami, které se dostaly do nepříznivé sociální situace,- spolupodílí se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých sociálních situací občana,- poskytování informací vedoucích k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení,- vyhledávání občanů, kteří potřebují sociální pomoc (ve spolupráci se státními i společenskými organizacemi),- na území správního obvodu obce s rozšířenou působností realizuje činnosti sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé situace a k sociálnímu začleňování osob, přitom spolupracuje s krajskou pobočkou Úřadu práce v Děčíně a krajským úřadem, okresní správou sociálního zabezpečení atd.,- realizace činnosti sociální práce vedoucí k sociálnímu začleňování osob na základě § 93 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů,- vedení Standardizovaných záznamů sociálního pracovníka, které jsou součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí,- kontrola zabezpečení potřeb u osob v terénu (šetření sociální situace osob a depistáž),- pomoc při řešení sociální situace v oblasti sociálního začleňování osob, které přesahují územně správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností,- monitoring sociálně vyloučených lokalit a aktualizace údajů o nich,- podílení se na mapování dostupnosti sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením- spolupráce s poskytovateli sociálních služeb pro osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené.

13.3. Závěr

Původní záměr Agentury spočívající v registraci terénní sociální práce pod sociálním odborem se tedy nepodařilo realizovat. **Iniciativa** následně vzešla **ze strany zástupců neziskového sektoru**. Ti vypracovali připomínky k podávanému projektu s návrhem na provoz mobilní kanceláře sociální práce a dále návrhem na zapojení dobrovolníků do výkonu terénní práce formou doučování v rodinách.

Nelze s určitostí předpokládat, že registrace terénní sociální práce pod sociálním odborem by měla nutně vliv na posílení a především zkvalitnění terénní sociální práce v obci. Pouze zaregistrování nové sociální služby ke změně výkonu činnosti nestačí a změnu jako takovou nezaručuje. Jestliže obsah terénní sociální práce má sociální odbor stanoven metodikou pro obce, je potřeba zaměřit pozornost na to, jak pomoci sociálnímu odboru, aby povinné aktivity mohl realizovat v co možná největší míře a kvalitě v souladu s potřebami obce. Proto by bylo vhodné zaměřit se na možné formy podpory sociálního odboru a jeho pracovníků při stávajícím výkonu terénní sociální práce a zamýšlet se nad možnou modifikací i bez jeho formální registrace jako sociální služby.

14. Závěry a doporučení

- Město Děčín vstupovalo do spolupráce s Agenturou motivované a s jasnými, poněkud skromnými, očekáváními. Iniciativa k přihlášení vycházela přímo z politické reprezentace města. Ta se dosud aktivně účastní činnosti lokálního partnerství i pracovních skupin.
- Situační analýza byla realizována až po nástupu lokálního konzultanta do lokality, což lze označit za velice neefektivní načasování. Lokální konzultant v takovém případě nemá možnost využít situační analýzu jako informační zdroj při vstupu do lokality, navíc se jeho činnost neprakticky kříží s činností výzkumného týmu. **Doporučení: Zajistit realizaci situační analýzy tak, aby předcházela vstupu lokálního konzultanta do lokality.**
- Ve městě bylo upřednostněno projektové plánování na úkor tvorby strategického plánu. Postup lze vyhodnotit jako flexibilní reakci na aktuální situaci v lokalitě a jako takové přispělo k motivaci lokálních partnerů ke spolupráci. Přesto mělo přílišné upozadění strategického plánování negativní vliv na vzájemnou komunikaci institucí, propojenost a návaznost jejich projektových činností a vůbec na aktivizaci platformy lokálního partnerství. **Doporučení: I v případě naléhavosti řešit projektové výzvy nerezignovat při tom na strategické plánování a snažit se obě činnosti, tedy strategické i projektové plánování, udržet co nejvíce v rovnováze.**
- Setkávání lokálního partnerství a pracovních skupin trpí značnou termínovou i tématickou nevyvážeností a až příliš se odehrává v *ad hoc* režimu. Lokální partneři by uvítali pravidelný harmonogram především u pracovních skupin, které na rozdíl od samotného lokálního partnerství chápou jako dobrý nástroj ke sdílení informací a dalšímu plánování. **Doporučení: Lépe ustavit tématicky ohraničené pracovní skupiny a nastavit jejich pravidelné setkávání.**
- Malé pozornosti města se dostává oblasti bydlení, kde se nedaří naplánovat koncept prostupného bydlení, přestože se tento stal jednou z priorit příslušné pracovní skupiny. Město oblast bydlení vnímalo jako problematickou již před vstupem Agentury do lokality, přesto navzdory svým Komunitním i Strategickým plánům nepodniklo žádné aktivní kroky k zavedení potřebných opatření. Stejnou pasivitu lze pozorovat i po zahájení spolupráce s Agenturou. **Doporučení: Motivovat město k aktivní spoluúčasti na strategickém plánování v dané oblasti. Nabídnout podporu při komunikaci případných změn s veřejností.**